

Sjöfartsverket

601 78 Norrköping

Beslut

Datum 2018-03-19

Dnr RAÄ-2017-5104

Skyddsbestämmelser för det statliga byggnadsminnet Kullens fyrplats, Kullagården 1:4, Höganäs kommun, Skåne län

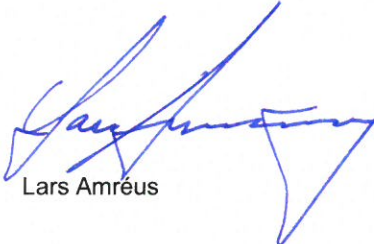
Riksantikvarieämbetet beslutar med stöd av 6 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen att skyddsbestämmelser enligt här bifogade förslag ska gälla för Kullens fyrplats.

Redogörelse för ärendet

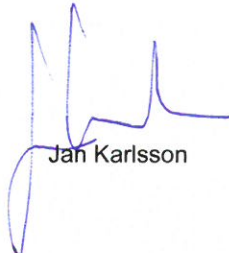
Enligt beslut av regeringen 2017-12-07 är Kullens fyrplats skyddad som statligt byggnadsminne.

Ett förslag skyddsbestämmelserna remitterades 2018-01-11 till den förvaltande myndigheten Sjöfartsverket som inte haft något att erinra mot förslaget.

Beslut i detta ärende har fattats av riksantikvarien Lars Amréus efter föredragning av handläggaren Jan Karlsson. Även t.f. avdelningschefen Emelie Nilsson har varit med om den slutliga handläggningen.

Lars Amréus

Jan Karlsson

Riksantikvarieämbetet
Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Plusgiro 599 94-4
Bankgiro 5052-3620

Bilaga:

Skyddsbestämmelser med bilaga

Kopia till:

Länsstyrelsen i Skåne län

Regionmuseet

Höganäs kommun

RAÄ/Bebyggelseregistret

Bilaga 1 RAÄ dnr RAÄ-2017-5104 2018-03-19

Skyddsbestämmelser för det statliga byggnadsminnet Kullens fyrplats, Kullagården 1:4, Höganäs kommun, Skåne län

Det statliga byggnadsminnet omfattar följande byggnader inom det område som avgränsats på medföljande karta.

1. Fyr med sammanbyggt maskinhus, uppfört 1899-1900, tillbyggd 1937
2. Fyrmästarebostad, uppförd 1899-1900
3. Kustbevakningsstation, uppförd under 1940-talet

Förslag till skyddsbestämmelser

1. Inom byggnadsminnet ska marken hållas väl hävdad på ett sådant sätt att karaktären av fyrplats inte förvanskas. Byggnadsminnet får inte ytterligare bebyggas.
2. Byggnaderna ska vårdas och underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart på ett sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värden bevaras.
3. Byggnaderna får inte rivas, flyttas, byggas om, byggas till eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
4. Ingrepp får inte göras i fyrens äldre stommar, rumsindelning eller fasta inredning.
5. Teknisk utrustning i fyren ska bevaras på plats. Nödvändiga moderniseringar av den tekniska utrustningen får göras så länge fyren är i drift. Utrustning som demonteras ska förvaras i fyren.

Om det finns särskilda skäl får, enligt 7 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen, byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna. En ansökan om tillstånd till en sådan ändring görs hos Riksantikvarieämbetet.

Motivering

Kullen har anor som fyrplats sedan 1560 och är därmed den näst äldsta fyrplatsen i nuvarande Sverige. En rad olika fyrar med såväl ljuslanternin som öppen ved- och stenkolseld har funnits på platsen. Kullen har idag Sveriges högst belägna fyr och är en av de få fyrar i landet som har den största storleken (1:a ordningen) av planlins installerad. Fyrbyggnaden har en påkostad och i detta sammanhang ovanlig arkitektur med fasadbeklädnad av ohuggen granit och detaljer i huggen granit från det närbelägna Kullaberget. Bostadshuset är till yttrande väl bevarat och berättar om levandsbetingelserna vid fyrplatsen. Fyrplatsen ligger inom naturreservatet Kullaberg och övriga byggnader som hört till fyrplatsen förvaltas av Naturvårdsveket.

Kort historik och byggnadsbeskrivning

På fyrplatsen fanns från början en fyr bestående av en vedeld i en tunna av järn som hängde i en kätting (papegojfy) och som byggdes av danskarna 1561. Två år senare uppfördes ett murat stentorn med tak av bly, fönster av glas och tolv stora talgljus som fyrbelysning. 1585 byggde man på nytt en fyr, vilken 1624 byggdes om till öppen, stenkolseldad fyr.

Fyrplatsen blev svensk vid freden i Roskilde 1658. Under den svenska tiden har på platsen funnits flera fyrar och av olika typ. 1750 tändes en nybyggd fyr som bestod av ett runt stentorn med öppen stenkolseld, och som var sammanbyggt med ett kolhus. 1792 byggdes torn toppen om enligt Polheimers princip med dragkanaler till stenkolselden (den första i Sverige) och 1817 försågs fyren med en lanternin (den första täckta stenkolsfyren i Sverige). I början av 1840-talet bedömdes tornet vara i så dåligt skick att en ny fyrbyggnad behövdes. 1843 byggdes ett cylinderformat torn av putsat tegel med ett vidbyggt hus i samma material. Till en början planerades en linsapparat i tornet, men istället satte man upp en från England importerad spegelapparat med tolv paraboliska speglar.

1899 började den nuvarande fyrbyggnaden uppföras strax intill den gamla. Den nya fyren stod klar 1900 varefter den gamla revs. Samtidigt byggdes ett nytt bostadshus och ett uthus, tomten inhägnades och terrassmurar och vägar anlades.

1937 ersattes fyrens fotogenbelysning med elektrisk, vilket ökade ljusstyrkan väsentligt. Kullen blev då Skandinavians ljusstarkaste fyr, ljusblänket har en räckvidd på 24,5 nautiska mil. Fyren kan via reflektion mot låga moln ses i Varberg, som ligger mer än 40 kilometer bort. Samma år utbyttes en 1915 installerad mistsiren mot en nautofon och en radiofyr anordnades. Nautofonen togs ur bruk 1999 och av den återstår idag enbart ett betongfundament. Fyren anslöts 1941 till det allmänna kraftnätet, tio år senare installerades eldrift av linsapparaten och 1979 blev fyren helautomatiserad.

Fyrplatsen ligger inom ett naturreservat som avsattes 1971. Tre av fyrplatsens byggnader förvaltades numera av Naturvårdsverket som en del av reservatet.

Den nuvarande fyren stod klar år 1900. Den ritades av arkitekten Magnus Dahlander 1898 och bestod av ett runt stentorn med beklädnad av ohuggen granit samt lister och omfattningar av huggen granit från Kullaberg. Både byggnadsdetaljer och materialval ägnades stor omsorg, vilket till exempel syns i interiörens trappor, trappräcken och klinkergolv. Fyren försågs med en 1:a ordningens linsapparat med tillhörande lanternin. I anslutning till torndelen fanns en mindre byggnad där apparaten för tornets uppvärmning stod.

Fyren tillbyggdes 1937 med ett maskinhus i en våning av gult tegel på betonggrund. Byggnaden innehåller också två reservkraftaggregat.

Fyrmästarbostaden och ett uthus byggdes samtidigt som fyren. Bostadshuset är byggt i vinkel i en och en halv våning med gulmålade träfasader på grund av huggen granit. 1930 lades ett nytt tak av röda eternitplattor och fönstren är senare bytta, i övrigt är byggnaden intakt till det yttre.

Fyrvaktarbostaden uppfördes 1866 och påbyggdes 1926. Byggnaden brann ned 2006 men har återuppbyggts med ungefärliga samma mått och utseende och används idag för information om naturreservatet.

Byggnaden intill fyren är en kustbevakningsstation som byggdes under Andra världskriget och användes av Marinen för observation av sjöfarten i Öresund. Till en början användes lokalen även för luftspaning, men den begränsade sikten var mindre lämplig för detta ändamål. 1970 byggde därför Flygvapnet en ny luftspaningsstation i närheten av fyren.

Kustbevakningsstationen har en hög betonggrund med murade väggar av huggen sten som avslutas med ett platt tak av plåt. Ut mot farleden installerades stora fönster i halvcirkel för observation. Verksamheten har upphört och byggnaden används idag för annat ändamål.

Kullen

Naturum

68

Gräns för det statliga byggnadsminnet

Kullens fyr

